

DEDOVANJE PODJETIJ Nejasnosti pri nadaljevanju dejavnosti je veliko Pojetniška zapuščina v primežu zakonov

F Stane Petavs

stane.petavs@finance.si

Predpisi za dedovanje podjetniškega premoženja so si še vedno večinoma v nasprotju. Z nekaterimi spremembami so se težave omilile, celostne rešitve pa ni.

Kako se to kaže v praksi, ponašarja primer s subvencijami za zaposlitev: oče, ki se je zavezal, da bo imel subvencionirane delavce dve leti zaposlene, prenese podjetje na sina. Prenos je sicer davčno nevtralen, ker pa ne gre za univerzalno nasledstvo, je moral sin omenjene subvencije vrniti zavodu za zaposlovanje.

Dileme v zvezi z dednopravnimi posledicami smrti podjetnika so številne, saj zakonodaja tega področja ne ureja celostno. Zakon o dedovanju (ZD) nima posebnih določb o dedovanju podjetnikovega premoženja, zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1) pa vsebuje le posamezne določbe v zvezi s smrtjo podjetnika, ki pa ne rešujejo vseh vprašanj, ki se pojavljajo v praksi. Ta neurejenost povzroča težave tudi pri razlagi davčnih predpisov.

Konflikt med dednim pravom in pravom gospodarskih družb je posebej žgoč pri osebnih družbah. Za dedovanje podjetniškega premoženja sicer štejeta prehod premoženja, s katerim je umrl samostojni podjetnik posameznik opravljal pridobitno dejavnost, in tudi prehod udeležbe (članstva)

umrlega v osebni ali kapitalski družbi v obliki deleža ali delnic na pravnega naslednika oziroma pravne naslednike zapustnika. Prenovljeni zakon, ZGD-1, je dednopravno snov nekoliko dopolnil pri ureditvi podjetnika posameznika, ne pa tudi pri ureditvi osebnih družb.

Zakon o davčnem postopku dopušča nadaljevanje dejavnosti in ohranitev premoženja v podjetniški sferi, na drugi strani pa zakon o dedovanju, ki je v tem primeru relevanten, izenačuje osebno in podjetniško premoženje. To pomeni, da je podjetje s trenutkom smrti nehalo obstajati in gre vse premoženje v zapuščinsko maso.

Malo bolje

Nejasnosti so nekoliko zmanjšale vsaj spremembe zakona o delovnih razmerjih (ZDR). Kot pravi Iztok Mohorič z Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije, ta dopušča nadaljevanje dejavnosti, če bo eden izmed dedičev prevzel podjetje. To pomeni, da delavecem ne preneha delovno razmerje s smrtjo podjetnika, temveč jih prevzame novi podjetnik (pravni naslednik), torej kljub spremembi delodajalca še obstaja kontinuiteta delovnega razmerja.

Z davčnega vidika pa je novost, da podjetje lahko posluje kljub smrti podjetnika. Pravni naslednik nadaljuje poslovanje, še preden je izdan sklep o dedovanju, po njem pa za to obdobje naredi davčni obračun, vendar na račun umrlega. Davčna obveznost se torej

piše nanj, kar je nesmiselno. Seveda pa nastanejo težave z zastopanjem tega podjetja, če podjetje nima imenovanega prokurista ali zastopnika za primer smrti (dediči se ne morejo sporazumeti). Torej zadeva še vedno ni v celoti urejena. S sklepom o dedovanju lahko nastane položaj, da eden izmed dedičev nadaljuje dejavnost (davčno nevtralni prevzem podjetja) ali pa se podjetje likvidira in premoženje razdeli med dediče.

V preteklosti je bilo mogoče nadaljevati dejavnost podjetja praviloma šele po izdaji sklepa o dedovanju, razen če so nasledniki uporabili kakšnega izmed »obvodov« (sklenili dedni dogovor pred izvedbo zapuščinskega postopka), pojasnjuje Mohorič.

Zastopnik za primer smrti

Spremembe zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1) so prinesle nov institut, in sicer zastopnika za primer smrti. Kot se zdi, institut deluje. Na vprašanje, ali se je ta

rešitev izkazala v praksi, pa odgovarja Marijan Kocbek z mariborske pravne fakultete: »V praksi nisem zasledil nobenih težav.« Deluje lahko ta zastopnik ali pa nastopi sam dedič. Če jih je več, morajo delati skupaj od smrti zapustnika do sklepa o dedovanju. Če pa je takoj po smrti zapustnika med njimi spor, se lahko postavi tudi skrbnik. Torej eno, drugo ali tretje.

Avstrija za zgled

»Espe je podjetje, ki mora biti varovano kljub smrti, enako kot druga podjetja. Tako bi morali imeti urejeno, kot je v Avstriji, ne pa da imamo nekaj svojega. Prenose podjetij bi nujno moral urejati ZGD,« je prepričan Iztok Mohorič. Namen zakonodajalca bi moral biti, da se kljub smrti podjetnika ohranijo podjetje in delovna mesta. Takšno načelo velja celo za kmetije, ki se zaradi dedovanja ne smejo drobiti. ●

F MOŽNOST

Imenovanje zastopnika

► Spremembe zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1) omogočajo imenovanje zastopnika za primer smrti. Postavi ga lahko podjetnik zato, da podjetje po njegovi smrti ne bi ostalo brez posloводства in zastopanja. Njegovo pooblastilo je ožje kot pri zakonitem zastopniku ali prokuristu: opravlja lahko samo pravna dejanja, ki sodijo v redno poslovanje podjetnika. Podjetnik lahko imenuje zastopnika tudi v oporoki. Podelitev pooblastila se mora vpisati v poslovni register. Dedič ga lahko kadarkoli prekliče.

Davkov ni več šele po izbrisu iz registra

DURS je zaradi nejasnosti predpisov o smrti podjetnika in nadaljevanja opravljanja dejavnosti po pravnem nasledniku izdal obširno pojasnilo (www.durs.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/davni_postopek/smrt_podjetnika_in_nadaljevanje_opravljanja_dejavnosti_po_pravnem_nasledniku). V njem ugotavlja, da zapustnikovo podjetje formalno obstaja vse do izbrisa iz poslovnega registra, zato je treba davčne obveznosti, ki so povezane s poslovanjem poslovnega subjekta (davek od dohodkov iz dejavnosti, davek na dodano vrednost), izpolnjevati tudi po smrti podjetnika.

Do izbrisa iz registra pride šele po poteku treh mesecev od pravnomočnosti sklepa o dedovanju. V tem času gospodarski subjekt (v statusni obliki podjetnika), ki je posloval pod osebo pokojnika, še vedno obstaja. Podjetje pa se lahko nadaljuje tudi po morebitnem pravnem nasledniku, ki se registrira kot podjetnik že pred pravnomočnostjo sklepa o dedovanju po pokojnem podjetniku. V tem primeru se dejavnost nadaljuje v okviru novega gospodarskega subjekta, največkrat s sredstvi zapustnikovega podjetja. V teh primerih se dejavnost lahko v določenem (praviloma manjšem)

obsegu nadaljuje oziroma končuje tudi še v okviru zapustnikovega podjetja.

Pojasneni so tudi sestavljanje in oddajanje obračunov davka ter plačevanje obračunanih obveznosti, in sicer ločeno za naslednja obdobja: do dneva smrti podjetnika, od dneva smrti do izbrisa iz registra in za obdobje, ki se začne z vpisom spremembe nosilca dejavnosti pri umrlem podjetniku v registru. Poleg tega so pojasnjene tudi situacije, ko se dedič že pred izbrisom umrlega podjetnika iz registra registrira kot podjetnik in opravlja dejavnost s sredstvi zapustnika. **S. P.**

► Največ težav je pri dedovanju osebnih družb, še zlasti če se dediči ne morejo sporazumeti o nadaljevanju poslova.